

GMINA SŁUPIA

PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE

POŁOŻENIE

Gmina Słupia leży w południowo-zachodniej części powiatu koneckiego. Część gminy znajduje się w obrębie Przedborskiego Parku Krajobrazowego.

Przez gminę przebiegają dwa główne szlaki komunikacyjne Końskie-Włoszczowa i Kielce-Łopuszno-Przedbórz-Piotrków Trybunalski, które przecinają się w miejscowości Wólka. Wspomniane drogi pozwalają na stosunkowo łatwe połączenia autobusowe, uzupełniane komunikacją mikrobusową z Kielcami, Końskimi, Łodzią, Włoszczową, Krakowem, Warszawą. Przez teren gminy przebiega Centralna Magistrala Kolejowa, jednak bez żadnej lokalnej stacji.

LUDNOŚĆ I MIEJSCOWOŚCI

Powierzchnia gminy liczy 106 km². Zamieszkuje ją ok. 3.700 mieszkańców w 18 sołectwach, w tym: Biały Ług- 85, Budziszław - 219, Czerwona Wola Wieś-167, Czerwona Wola Kolonia- 114, Hucisko - 115, Mnin- 607, Olszówka- 89, Piaski- 86, Pijanów- 191, Pilczyca- 327, Radwanów Wieś - 103, Radwanów Kolonia- 117, Ruda Pilczycka- 393, Rytlów- 71, Skąpe- 173, Słupia- 302, Wólka- 377, Zaostrów- 194. Nazwa gminy pochodzi od miejscowości Słupia, w której znajduje się siedziba władz administracyjnych.

W sołectwach: Czerwona Wola Mnin, Słupia, Pilczyca i Ruda Pilczycka działają Ochotnicze Straże Pożarne, a ich strażnicy służą mieszkańcom jako świetlice. Na terenie gminy znajdują się cztery szkoły podstawowe, Gimnazjum Publiczne oraz Ośrodek Zdrowia w Słupi z podległą placówką w Mnie. Przy szkole Podstawowej w Pilczycy działa Uczniowsko-Ludowy Klub Sportowy (ULKS-Pilczyca) z sekcjami tenisa stołowego, badmintonu i piłki nożnej. Klub postawił sobie za zadanie krzewienie kultury fizycznej nie tylko wśród młodzieży ale również wśród całych rodzin, poprzez organizowanie turniejów tenisa stołowego, piłki nożnej itp. pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. W miejscowości Słupia codziennie pracuje lecznica weterynaryjna. Sieci wodociągowa i telefoniczna pokrywają całą gminę. Ma ona głównie charakter rolniczy z dominacją produkcji mleka i trzody chlewnej. Prowadzonych jest tutaj 1040 gospodarstw rolnych, z czego 30% o powierzchni powyżej 7ha. Brak przemysłu zadecydował o rolniczym charakterze gminy, co miało korzystny wpływ na stan środowiska naturalnego. Dzięki temu gmina posiada walory ekologiczne tj. czyste powietrze i nie skażoną wodę, które stanowią doskonałą bazę do rozwoju agroturystyki. Strategia rozwoju gminy przewiduje rozwój tej sfery usług, jako alternatywnego źródła dochodu dla mieszkańców. Możliwość uzyskania środków z funduszy na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, zapewne przyczyni się do rozwoju agroturystyki i jej bazy lokalowej.

Na terenie gminy istnieją niewielkie zakłady obróbki drewna, firmy świadczące usługi transportowe oraz firmy usługowo-handlowe zaopatrzenia do produkcji rolnej.

Do gminy Słupia można wjechać od strony Końskich. Pierwszą napotkaną

wtedy miejscowością jest Pijanów. Miejscowość liczy ok. 200 mieszkańców. W okresie międzywojennym istniała gmina Pijanów z siedzibą w Słupi.

Skracając w prawo w kierunku na Pilczycę-Góry Mokre po przejechaniu około 2 km dojeżdżamy do miejscowości Radwanów Wieś. Nazwa miejscowości pochodzi od staropolskiej nazwy Radwan. Źródła historyczne podają, że w 1827 r. było tu 16 domów i 107 mieszkańców. W 1876 r. wymieniany był folwark i młyn wodny. Młyn zapewne musiał znajdować przy przepływającej rzece, na co wskazuje znajdujący się staw po prawej stronie drogi graniczący z placem szkoły podstawowej. Obecnie miejscowość dzieli się na Radwanów Wieś i Radwanów Kolonię.

Przed budynkiem szkoły skręcamy w prawo, a po przejechaniu Kolonii Radwanów dojeżdżamy do miejscowości Biały Ług. W miejscowości tej znajduje się kamienny obelisk, upamiętniający bitwę partyzancką stoczoną w dniu 27.10.1944r. przez oddział 25 P.P.AK z przeważającymi siłami Wehrmachtu i SS.

Wracamy do Radwanowa. Kolejną miejscowością, jaką napotykamy jest Olszówka, z której po przejechaniu ok. 2,5 km, dojeżdżamy do Pilczycy. Nazwa miejscowości wywodzi się od rzeki Pilicy. Najstarsza pisemna wzmianka o Pilczycy pochodzi z 1325 r. i jest w niej mowa o dziesięcinie snopowej wsi Skape składanej kościołowi Parafii Zalesna, bo tak wówczas nazywano parafię w Pilczycy. Z miejscowością tą związany jest żyjący w XVII w. Jan Chryzostom Pasek, słynny autor pamiętników, który był drugim mężem właścicielki dóbr Pilczycy Anny Łackiej z Ramsowiczów. Jej prochy spoczywają pod poprzednio istniejącymi kościołami. W 1723 r. nowy właściciel Pilczycy Franciszek Zaremba, komornik ziemski sieradzki, otrzymał od króla Augusta przywilej założenia miasta na terenie wsi Pilczycy. Z przywileju tego nie skorzystał. Obecnie w miejscowości Pilczycy na uwagę zasługuje kościół parafialny murowany pod wezwaniem św. Michała, wybudowany w latach 1930-1950.

Posiada on trzy nawy; w głównej znajduje się ołtarz z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem na ręku, a w nawach bocznych ołtarze św. Michała i św. Józefa. W kościele znajduje się kaplica z obrazem Chrystusa Miłosiernego. Poprzedni kościół murowany, wybudowany w latach 1851-1859 za proboszcza ks. Jana Szkorucińskiego, spłonął w 1920 r. W drodze na cmentarz, po prawej stronie napotykamy kaplicę św. Barbary, wybudowaną w 1890 r. w miejsce modrzewiowej kaplicy z 1696 r. W kaplicy drewniany ołtarz gotycki z obrazem św. Barbary. O głębokim patriotyzmie mieszkańców świadczy tablica pamiątkowa poświęcona Tadeuszowi Kościuszce a umieszczona na zewnątrz kaplicy.

Kościół parafialny w Pilczycy

Na tutejszym cmentarzu znajduje się kilka godnych uwagi nagrobków. Tuż przy wejściu zwraca uwagę ok. 2 metrów wysokości pomnik przedstawiający posąg anioła, a kilka metrów za nim grobowiec rodzin Moeller i Lipskich z połowy XIX wieku. Jest w formie baldachimu odlanego z żeliwa. Prawdopodobnie została odlana w odlewni żeliwa Jacka Lipskiego dziedzica dóbr Skąpego. Jacek Lipski był również budowniczym kościoła parafialnego z połowy XIX w. Na uwagę zasługuje również grobowiec rodzinny Zarembów, właścicieli dóbr w Pilczycy i Rudzie Pilczyckiej oraz kamienna płyta grobu ks. Jan Szkorucińskiego.

W 1876 r. Pilczęcę obrano za miejsce sądu gminnego, a dziedzica Józefa Zarembę za sędziego gminnego.

Nagrobek żeliwny rodziny Zarembów w Pilczycy

w średniowieczu. Pierwsze wzmianki o miejscowości pochodzą z XVI w. i świadczą już o charakterze rolniczym miejscowości. W końcu XIX wieku Tomasz Zamojski odkupił od rodziny Zarembów majątek Pilczyca i wybudował zespół pałacowy wraz z dużym parkiem w stylu angielskim w Rudzie Pilczyckiej w miejscu drewnianego dworu. W 1901r. Tomasz Zamojski sprzedał majątek wraz z zespołem pałacowym

Tablica pamiątkowa w Pilczycy. Ufundowana przez chłopów polskich w 100-ną rocznicę śmierci Tadeusza Kościuszki w 1917 r.

Obecnie w miejscowości Pilczyca znajduje się szkoła podstawowa. Do niedawna obok budynku obecnej szkoły podstawowej stał budynek murowany, pełniący rolę siedziby właścicieli dóbr Pilczyca do końca XIX wieku. Następnie w budynku tym żona właściciela majątku Pilczyca hrabina Zofia Zamojska prowadziła tzw. Ochronkę, do której uczęszczały dzieci z okolicznych wiosek. Uczyły w niej dwie nauczycielki utrzymywane przez hrabinę, a nauka była tajna. Po odzyskaniu niepodległości w październiku 1920r. w budynku utworzona została 2 klasowa szkoła publiczna. Szkoła podstawowa znajdowała się w tym budynku do 1993 r.

Ruda Pilczycka znajduje się w odległości 1,5 km od Pilczycy w kierunku na Przedbórz. Nazwa miejscowości wywodzi się od kopalni rudy wydobywanej w osadzie górniczej już

kuzynowi Władysławowi Zamojskiemu. Żona Hrabiego Zamojskiego Zofia była założycielką Ochronki w Pilczycy. Była również prezeską Katolickiego Stowarzyszenia Kobiet Archidiecezji Warszawskiej wiceprezeską Zarządu Zjednoczenia Katolickiego Związku Kobiet, członkiem Międzynarodowej Unii Katolickiej Organizacji Kobiet.

Gdy w 1919 r. wybuchła wojna polsko-sowiecka, syn Stanisław oraz córka Maria Róża zaciągnęli się na ochotnika do wojska. Stanisław z ułanami Krechowieckimi ruszył na front a Maria Róża zwana Marulą została przyjęta do szpitala frontowego. Obecnie w zespole pałacowym znajduje się Dom Pomocy Społecznej. W okalającym DPS parku możemy spotkać kilka okazałych, rzadkich gatunków drzew takich jak: choina kanadyjska, daglezja, sosna wejmutka, dąb błotny, buk czerwony, tulipanowiec amerykański. Park zajmuje powierzchnię kilku hektarów, stanowi wspaniałe otoczenie Domu Pomocy Społecznej i jest miejscem spacerów zarówno pensjonariuszy, jak i mieszkańców.

Zespół pałacowy w Rudzie Pilczyckiej

W 2004 r. rozpoczęto rozbudowę Domu Pomocy Społecznej, a po jej zakończeniu przewiduje się możliwość wynajmu miejsc noclegowych. O świetności zespołu pałacowego w Rudzie Pilczyckiej świadczą też zachowane do dziś pozostałości z końca XIX w., a wśród nich stodoły, obory, spichlerze oraz pracujący do dnia dzisiejszego młyn z połowy XIX w. Do II wojny światowej obok młyna znajdował się tartak który wraz z młynem były napędzany maszyną parową. Pracownicy folwarczni zamieszkiwali w tzw. „czworakach” z 1914 r., które zostały przeniesione do Muzeum Wsi Kieleckiej w Tokarni. W czasie II wojny światowej okoliczne lasy były schronieniem dla partyzantów Armii Krajowej. W dniu 8 sierpnia 1944r miejscowość była miejscem potyczki żołnierzy Armii Krajowej z oddziałami niemieckimi, które stacjonowały w zespole pałacowym. Zdarzenie upamiętnione zostało obeliskiem kamiennym, który znajduje się obok siedziby leśnictwa Ruda Pilczycka. Miejscowość położona jest nad rzeką Czarną Prawą. Idąc w górę rzeki w pobliskim lesie bobry wybudowały swoje tamy. Napotkamy tam też wydrę oraz czarnego bociana.

W Rudzie Pilczyckiej istnieje możliwość zakwaterowania w gospodarstwie agroturystycznym u Państwa **Bożeny i Stanisława Lisów zamieszkałych pod nr 12** oraz pobierania nauki jazdy konnej, zarówno przez osoby dorosłe jak i dzieci, w gospodarstwie Pana **Władysława Wójcika zamieszkałego pod nr 2**.

Z Rudy Pilczyckiej wracamy do Pilzycy w której mijamy z prawej strony budynek szkoły podstawowej i skręcamy w kierunku na Góry Mokre. Dojeżdżamy do miejscowości Piaski. Znajduje się tutaj kamieniołom, z którego wydobywano piaskowiec biały z przeznaczeniem na okoliczne budowy. Z kamieniołomu pochodzi piaskowiec użyty do budowy kościoła w Pilzycy. Opuszczając Piaski dojeżdżamy do Centralnej Magistrali Kolejowej (CMK) po przejechaniu, której docieramy do miejscowości Zaostrow, założonej na gruntach rozparcelowanych w 1833 r. przez Jacka Lipskiego, wspomnianego wcześniej budowniczego kościoła w Pilzycy z II poł. XIX wieku. Jacek Lipski założył również miejscowości Budziszław i Gabryjelów, które to wioski wzięły nazwę od jego synów.

Z Zaostrowia wracamy do CMK jedziemy do miejscowości Skape. Najstarsza pisemna wzmianka o tej miejscowości pochodzi z 1347 r. Jest w niej mowa o placeniu dziesięciny kościołowi w Pilzycy. Wspomniany Jacek Lipski założył tutaj wielki piec odlewów żelaznych, w którym pracowało około 300 robotników. Problemy z wodą przyczyniły się do zamknięcia wielkiego pieca. Dowodem na istnienie fabryki jest znajdujący się na cmentarzu w Pilzycy nagrobek żeliwny stolarza modelowego fabryki w Skapem.

Około 1840 r. w tym samym miejscu założono fabrykę wyrobów z drewna. W szczególności wyrabiano dużo sztyftów do butów. W 1870 r. majątek Skape nabył Kazimierz Wojtkowski, a następnie hrabia Aleksander Czapski, który zamknął fabrykę wyrobów z drewna, a w jej murach uruchomił gorzelnię, która funkcjonowała do początku XX wieku. Do chwili obecnej widoczne są pozostałości po fabryce i gorzelni. W Skąpym na wzgórzu za stawem przy drodze Piotrków-Kielce znajdują się ruiny po folwarku.

Z miejscowości Skape możemy dojechać do użytku ekologicznego pod nazwą „Mokry Las”, zlokalizowanego pomiędzy tą miejscowością a Budziszławem i Zaostrowem, zajmującego ok. 300 ha. Jest to naturalny ekosystem łąkowo-bagienny, który stanowi ostoję rzadkich ptaków: cietrzewia, żurawia, derkacza oraz trzmielojada, świerszczaka i pazia królowej z gromady owadów. Użytek ekologiczny „Mokry Las” może być doskonałym miejscem do prowadzenia zajęć dla uczniów w ramach tzw. zielonej szkoły w oparciu o istniejącą na terenie gminy sieć szkół. Z miejscowości

Skape dojeżdżamy do drogi relacji Końskie-Włoszczowa, skręcamy w lewo i docieramy do miejscowości Wólka. Miejscowość położona jest na przecięciu dwóch ważnych dróg relacji Kielce-Piotrków-Łódź i Końskie-Włoszczowa-Częstochowa. W miejscowości znajduje się szkoła Podstawowa, piekarnia oraz dwa sklepy. Skręcając w kierunku na Kielce dojeżdżamy do miejscowości Mnin. Dzieje Mnina nierozdzielnie związane są z powstaniem kościoła i parafii. Pierwsza udokumentowana wzmianka o miejscowości pochodzi z 1347 r., kiedy biskup gnieźnieński Jarosław przeznaczył dziesięciny z Mnina na uposażenie katedry w Krakowie. W 1424r. został wybudowany drewniany kościół pod wezwaniem Wszystkich Świętych. O Mnie wspomina słynny polski historyk XV wieku Jan Długosz. W 1823 r. właściciel Mnina hrabia Aleksander Colonna-Walewski wraz z żoną Teklą ufundowali kościół murowany. Obecny kościół murowany został zbudowany w latach 1956-1963. Wykonany jest z piaskowca, posiada trzy nawy; środkową wyższą i dwie boczne niższe. Wyposażenie wnętrza kościoła, ołtarze w stylu renesansowo-barokowym i inne elementy jego wystroju zostały przeniesione z drewnianej kaplicy. W 1885r. zaborcy zlikwidowali prawo Mnina do organizowania jarmarków w każdy poniedziałek, ale kolejny właściciel majątku Mnin, dymisjonowany pułkownik Jabłoński, w 1909 r. wyjednał u władz rosyjskich

Kościół parafialny w Mninie

przywrócenie przywileju. Epidemia cholery, która przeszła przez ziemię konecką w drugiej połowie XIX wieku nie ominęła Mnina. Jej ofiary grzebano w osobnym miejscu zwanym Mokre. Nazwa ta figuruje dziś jako część Mnina.

W końcu XIX wieku liczba mieszkańców Mnina wynosiła 703 osoby. We wsi znajdował się folwark, gorzelnia i piec wapienny wykorzystujący miejscowe złoża kamienia. Ruiny tych budowli zachowały się do dnia dzisiejszego ale w złym stanie architektonicznym. Zaborca rosyjski w ramach programu wynaradawiania Polaków po powstaniu styczniowym, chcąc zjednać sobie chłopów, tworzył nowe wsie o rosyjskich nazwach. Nazwy wsi uległy z czasem spolszczeniu stąd nazwa przysiółka Błagodać. Pierwszy w odrodzonej Polsce spis powszechny ludności przeprowadzony w 1921 r. wykazał 969 mieszkańców, spośród których 97 było wyznania Mojżeszowego. Pierwsza szkoła w Mninie powstała za czasów carskich w końcu wieku XIX. Plac pod budowę przekazał Hrabia Colonne-Walewski. W 1931 r. dzięki staraniom miejscowej ludności i wójta gminy wybudowano piętrowy drewniany budynek szkolny, w którym nauczanie odbywa się do dnia dzisiejszego. W opisie powiatu koneckiego z roku 1925 znajduje się wzmianka, że we wsi był tartak oraz młyn zbożowy o napędzie mechanicznym. Spis zabytków województwa kieleckiego z 1981 r. do trwałych śladów Mnina zalicza pozostałości parku z dworem murowanym z XIX wieku, budynek dawnej murowanej karczmy z XIX wieku oraz zabytkowe wyposażenie kościoła. Wieś w ostatnich latach została wzbogacona o sieć wodociągową i telefoniczną. Na jej terenie funkcjonują: szkoła podstawowa, biblioteka publiczna, ośrodek zdrowia, ochotnicza straż pożarna, punkt pocztowy, młyn zbożowy, pięć sklepów. Nad stawem pełnym ryb znajduje się bar i sklep.

Z miejscowości Mnin poprzez Czerwoną Wolę, możemy dojechać do Słupi. Pierwsze wzmianki o miejscowości Słupia pochodzą z 1521 r. i mówią o płaceniu dziesięciny kościołowi w Pilczycy. Pierwotnie miejscowość nazywano Słup. W 1827 r. było tu 17 domów i 128 mieszkańców, a w 1889 r. już 31 domów i 253 mieszkańców. W 1878 r. jest mowa o folwarku w Słupi. Obecnie miejscowość jest siedzibą Urzędu

Gminy. Znajduje się tu Ośrodek Zdrowia pracujący od poniedziałku do piątku, Publiczne Gimnazjum, lecznica weterynarii, poczta oraz 3 sklepy. W Słupi znajduje się jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej, włączona do krajowego systemu jednostek ratownictwa gaśniczego. Od 2000 r. w każdy piątek odbywa się jarmark.

Gmina Słupia jest niewielką gminą, której mieszkańcy są bardzo uprzejmi i życzliwi wobec odwiedzających ich gości, a przyjezdni mogą liczyć na prawdziwą staropolską gościnność.

INSTYTUCJE I URZĘDY, NIEZBĘDNE ADRESY

- ☛ Urząd Gminy w Słupi, 26-234 Słupia 30a,
tel. (041) 391 15 00, fax: 391 11 48,
- ☛ Urząd Pocztowy w Słupi, 26-234 Słupia 32a,
tel. (041) 391 11 30,
- ☛ Ośrodek Zdrowia w Słupi, 26-234 Słupia 33,
tel. (041) 391 11 13,
- ☛ Ośrodek Zdrowia w Mninie, 26-234 Słupia,
Mnin, ul. Kościelna 56, tel. (041) 391 11 53
- ☛ Dom Pomocy Społecznej w Rudzie Pilczyckiej,
26-234 Słupia, Ruda Pilczycka 56, tel. (041) 391 21 00,
- ☛ Leśnictwo Ruda Pilczycka, 26-234 Słupia, Ruda Pilczycka 57,
tel. (041) 391 11 38,
- ☛ Publiczne Gimnazjum w Słupi, 26-234 Słupia, tel. (041) 391 11 02,
- ☛ Szkoła Podstawowa w Mninie, 26-234 Słupia, ul. Kościelna 38,
tel. (041) 391 11 58,
- ☛ Szkoła Podstawowa w Pilczycy, 26-234 Słupia, Pilczyca 70,
tel. (041) 391 11 36,
- ☛ Szkoła Podstawowa w Radwanowie, 26-234 Słupia, Radwanów 43,
tel. (041) 391 11 03,
- ☛ Szkoła Podstawowa w Wólce, 26-234 Słupia, Wólka 4,
tel. (041) 391 11 08,
- ☛ Parafia Rzymsko-Katolicka w Pilczycy, 26-234 Słupia, Pilczyca 36,
tel. (041) 391 21 39,
- ☛ Parafia Rzymsko-Katolicka w Mninie,
26-234 Słupia, Mnin, ul. Kościelna 39, tel. (041) 391 11 57.